

KIESRAAD

BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 624881

Aan

de Minister van Binnenlandse Zaken
voor deze,
De Directeur Binnenlands Bestuur.

Uw brief van
23 september 1976,
nr. B76/2820

Ons kenmerk
3004

's-Gravenhage, 15 oktober 1976.

Onderwerp
Kiesrecht Nederlanders
buitenland

In antwoord op Uw schrijven d.d. 23 september j.l., nr. B76/2820, waarin U de Kiesraad verzoekt U te laten weten of de Raad kan instemmen met de door de betrokken beleidsafdeling van het departement opgestelde concept-memorie van antwoord op het voorlopig verslag op het wetsontwerp tot wijziging van de Kieswet strekkende tot verlening van actief kiesrecht aan Nederlanders buiten Nederland in Nederlandse openbare dienst (nr. 13 885), heeft de Kiesraad de eer U het volgende te berichten.

De Kiesraad kan zich in het algemeen met vorengenoemd concept verenigen. Op enkele onderdelen evenwel geeft de Raad U in overweging wijzigingen aan te brengen. Deze wijzigingen volgen hieronder:

blz. 2

De Raad vraagt zich af of het juist is om van een "stellige" verwachting te spreken zolang de Eerste Kamer een wetsontwerp niet heeft aanvaard. Daarom stelt de Raad U voor in de zesde regel het woord "stellige" te schrappen. Tevens komt het de Raad beter voor om in de zevende regel de woorden "is gewekt" te wijzigen in: was gewekt en aan het slot van deze alinea "kon worden geoordeeld" te wijzigen in: werd geoordeeld.

blz. 3

De Raad stelt U voor in de 2le regel de woorden "een andere groep" te wijzigen in: andere groepen. Immers, er wordt in het uitzicht gesteld, dat na grondwetswijziging ook andere Nederlanders in het buitenland het kiesrecht zullen verkrijgen. Tevens is elders in de memorie van antwoord immers sprake van groepen en niet van groep.

blz. 7

Aan het slot van de eerste alinea wordt betoogd, dat de toekenning van het actief kiesrecht aan hen een recht is, "dat hun toekomt". De Raad oordeelt dit te sterk uitgedrukt en adviseert U de woorden "een recht is, dat hun toekomt" te wijzigen in: een recht, dat naar alle redelijkheid hun niet kan worden onthouden.

blz. 8

De laatste zin vóór de paragraaf huisgenoten behelst de mededeling wie onder ingezetenen van het Rijk gerekend kunnen worden. Terwille van de duidelijkheid stelt de Raad U voor om in de voorlaatste zin tussen "zijn" en "dat" in te voegen: - zo wil het voorstel van wet -.

blz. 9

Het argument, dat het kiesrecht de jongeren van 18 jaar na drie jaar weer ontnomen zal worden, oordeelt de Kiesraad een zwak argument, de uitspraak elders in de concept-memorie van antwoord in aanmerking nemend, dat er een voorstel tot grondwetswijziging strekkende tot het verlenen van actief kiesrecht aan andere groepen Nederlanders komt. Er is derhalve een redelijke kans, dat de hier besproken categorie jongeren wel het kiesrecht zal kunnen behouden.

blz. 10, 11

De K.V.P., A.R.P.-en C.H.U.-fracties vragen zich terecht af, of de oproepingskaart en het verzoek om bij volmacht te stemmen elkaar niet nodeloos zullen kruisen, waarbij zij er - evenals de concept-memorie van antwoord - van uitgaan, dat deze kiezers een oproepingskaart ontvangen en ingevolge artikel I 6 een oproepingskaart moeten ontvangen omdat zij in het kiezersregister zijn opgenomen.

De Raad ontraadt U evenwel zulks te doen en verwijst hierbij naar de kiezers, die in het centraal bevolkingsregister staan ingeschreven en ook geen oproepingskaart ontvangen, eenvoudig omdat de adressen van deze varende en vlottende bevolking niet bekend zijn.

De Raad adviseert U, dat burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage aan die personen die het verzoek ingediend hebben om in het register te worden ingeschreven, een bevestiging sturen, dat zij zijn ingeschreven. Tevens ontvangen deze kiezers hierbij de mededeling, dat zij kunnen stemmen óf in persoon in 's-Gravenhage, óf in een gemeente ergens in Nederland óf bij volmacht. Voor het stemmen in een Nederlandse keuze-gemeente dan wel bij volmacht worden de resp. aanvraagformulieren terstond bijgevoegd.

Deze gang van zaken voorkomt overbodige correspondentie en verwarring. Voorts dient te worden opgemerkt, dat een "gewone" oproepingskaart niet verzonden zou kunnen worden zonder een uitgebreide instructie, dat van de daarop voorkomende mogelijkheid tot volmacht-overdracht geen gebruik kan worden gemaakt, hetgeen tot verwarring aanleiding kan geven.

Doet de kiezer in het buitenland de mededeling, dat hij in een keuze-gemeente wenst te stemmen, dan ontvangt hij van burgemeester en wethouders een kiezerslegitimatie. Wenst hij bij volmacht te stemmen, dan wordt zijn verzoek bevestigd en gaat de volmacht direct naar de lasthebber. Tenslotte lijkt het aangewezen, dat hij ook mededeling doet wanneer hij in 's-Gravenhage in persoon wil stemmen, opdat hem een oproepingskaart kan worden toegezonden.

De Kiesraad meent, dat op deze wijze geen strijd ontstaat met artikel I 6, waarin bepaald wordt, dat elke kiezer een oproepingskaart ontvangt, aangezien iedere kiezer een oproepingskaart ontvangt, zij het dat dit kan gebeuren in de vorm van een kiezerslegitimatiekaart dan wel in de vorm van een bevestiging, dat zijn verzoek om bij volmacht te stemmen is toegestaan. Er is ten dezen geen verschil met de kiezer die vóór ontvangst van de oproepingskaart het verzoek doet bij volmacht te stemmen.

Op grond van vorenstaande geeft de Kiesraad U in overweging blz. 10 vanaf de laatste zin van de laatste volle alinea tot blz. 11, tweede volle alinea, als volgt te wijzigen:

"Wanneer dat verzoek wordt ingewilligd, zal de verzoeker hiervan een bevestiging ontvangen. Bij deze bevestiging zullen tevens met een duidelijke begeleidende brief de formulieren aangeboden worden welke zij nodig hebben voor hun aanvraag om hetzij zelf in een Nederlandse gemeente naar keuze hetzij bij volmacht aan de verkiezing deel te nemen. Doet de kiezer mededeling dat hij in een keuze-gemeente wil stemmen, dan ontvangt hij van burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage een kiezerslegitimatiekaart. Wenst hij bij volmacht te stemmen, dan wordt zijn verzoek bevestigd en gaat de volmacht direct naar de gemachtigde. Deelt hij mede, dat hij in persoon in 's-Gravenhage wenst te stemmen, dan ontvangt hij een oproepingskaart."

Uit vorenstaande blijkt, dat het niet in het voornemen ligt de Nederlandse kiezers in het buitenland automatisch een oproepingskaart te zenden waardoor de vrees van de K.V.P.-, A.R.P.- en C.H.U.-fracties, dat de oproepingskaart en het verzoek bij volmacht te stemmen elkaar nodeloos zullen kruisen, zich niet zal voordoen. Tevens zij opgemerkt, dat het automatisch zenden aan iedere Nederlandse kiezer in het buitenland van een oproepingskaart ook hierom moet worden afgeraden, omdat dit verzenden gepaard zou moeten gaan met een uitgebreide instructie dat van de op die kaart voorkomende mogelijkheid tot volmacht-overdracht geen gebruik kan worden gemaakt, hetgeen eveneens tot verwarring aanleiding zal kunnen geven.

De hiervoren beschreven gang van zaken voorkomt dit terwijl anderzijds gegarandeerd is, dat iedere kiezer een oproepingskaart ontvangt, hetzij dat deze oproepingskaart in de vorm van een kiezerslegitimatiekaart gezonden wordt dan wel in de vorm van een volmachtlegitimatiekaart.

De Kiesraad moge U adviseren vorengenoemde voorstellen tot wijziging in de concept-memorie van antwoord te verwerken.

Namens de Kiesraad,

 , voorzitter

 , adjunct-secretaris.